



A kiállítás támogatói:



Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata



Nemzeti
Együttműködési
Alap

Nemzeti Együttműködési Alap

A kiállítás létrehozásában együttműködő partnerek:

Debreceni Művelődési Központ
Hajdú Bihar Megyei Népművészeti Egyesület
Bihari Népművészeti Egyesület

Szakmai tanácsadó:
Hubert Erzsébet etnográfus
A kiállítást rendezte:
Varga Antal

KÉZMŰVES ALAPÍTVÁNY - KÖZHASZNÚ CIVIL SZERVEZET – Alapításának éve: 1990
Székhelye: DMK Tímárház, 4024 Debrecen, Nagy Gál István u. 6.
Tel.: +36/30-366-7774 ♦ e-mail: info@kezmuvesalapitvany.hu
Adószáma: 9122490-1-09 ♦ Számlaszáma: 11609005-03654900-09000004

É R T É K E I N K S O R O Z A T

A NÉPMŰVÉSZET MESTEREI HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN

Kiállítás a Tímárház - Kézművesek Házában
2015. november 6 - december 1.





A kiállítás támogatói:



Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata



Nemzeti Együttműködési Alap

A kiállítás létrehozásában együttműködő partnerek:

Debreceni Művelődési Központ
Hajdú Bihar Megyei Népművészeti Egyesület
Bihari Népművészeti Egyesület

Szakmai tanácsadó:
Hubert Erzsébet etnográfus
A kiállítást rendezte:
Varga Antal

KÉZMŰVES ALAPÍTVÁNY - KÖZHASZNÚ CIVIL SZERVEZET – Alapításának éve: 1990
Székhelye: DMK Tímárház, 4024 Debrecen, Nagy Gál István u. 6.
Tel.: +36/30-366-7774 ♦ e-mail: info@kezmuvesalapitvany.hu
Adószáma: 9122490-1-09 ♦ Számlaszáma: 11609005-03654900-09000004

É R T É K E I N K S O R O Z A T

A NÉPMŰVÉSZET MESTEREI HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN

Kiállítás a Tímárház - Kézművesek Házában
2015. november 6 - december 1.



25 ÉVES A KÉZMŰVES ALAPÍTVÁNY

NÉPI KÉZMŰVES ÉRTÉKEINK

EGYÜTT, EGY HELYEN:
www.kezmuvesalapitvany.hu

Debrecen és Hajdú-Bihar megye
népi kézműves értékeiről tájékozódhat a
Kézműves Alapítvány
honlapján és székhelyén,
a DMK Tímárház – Kézművesek Házában
(Debrecen, Nagy Gál István u. 6.):

- Népi Kézműves Értéktár – Kézműves Szakmai Tár
- Segédletek, minták a települési értéktár munkához,
- Hírek információk kézműves értékekről, programokról,
 - több mint 100 kézműves mesterről,
 - kézműves alkotó körökről,
- aktuális kézműves pályázatokról, táborokról.
- Országos Ifjúsági Népi Kézműves Pályázat
- és sok más hasznos és érdekes ismerettel gazdagodhatnak látogatóink.

Kiadja a Kézműves Alapítvány kuratóriuma

Felelős kiadó: Hunyadi Sándor elnök

A kiadványt szerkesztette: Dr. Tar Károlyné

Fotók: Horváth Katalin

Szöveg: Hubert Erzsébet

Kiadványterv: Vincze László grafikusművész

Készült a CENTER-PRINT Nyomdában 2015-ben



ELŐSZÓ

Ebben az esztendőben immár 25 éve annak, hogy magánszemélyek és segítő szervezetek összefogásával létrehoztuk a Kézműves Alapítványt, mely két és fél évtizede szolgálja Debrecen város, a régió, illetve az ország népi kézművességét, segíti a mesterek, a fiatal alkotók és alkotóközösségek munkáját, országos meg és elismertetését. Az alapítvány támogatóinak és kuratóriumának köszönhető, hogy civil szervezetünk a jelentős társadalmi, gazdasági, jogszabályi változások ellenére is ennyi éven át fenn tudott maradni, hogy évről évre sikeresen teljesítette vállalt feladatát, szélesítette hatókörét. Kiemelt feladatunknak tekintjük a népi kézműves értékeink feltárását, megismertetését és átörökítését.

A 25 éves évfordulónk ünnepi programja ez a kiállítás, melyen azokat a Hajdú-Bihar megyében élő népi iparművészeket, alkotásaikat mutatjuk be, akik szakmájuk legmagasabb kitüntetésének birtokosai, akik az elmúlt években megkapták a Népművészet Mestere elismerő címet. Nem véletlen, hogy velük kívánunk ünnepelni, hiszen ők azok, akik több évtizedes alkotómunkájukkal olyan értékeket hoztak létre, melyek jelentősen hozzájárultak tárgyi kultúránk hagyományainak fennmaradásához. Ők azok, akik az elődöktől kapott tudást továbbadták tanítványaiknak, a mai fiatal nemzedékeknek. Ezekért elismerés és megbecsülés illeti valamennyiüket. Megbecsülésünket kívánjuk kifejezni számukra azzal is, hogy a kiállításhoz ezt a kiadványt elkészítettük.

A Tímárház- Kézművesek Házában rendezett kiállításon 17 mestert köszöntünk. Tárgyaik mestermunkák, melyeket érdemes tanulmányozni, jól szemügyre venni, hiszen ez a mostani egyedülálló alkalom és lehetőség. Ennyi mestert, ennyi mives alkotást együtt még nem láthattunk. Köszönjük a Hajdú Bihar megyében élő mestereknek, hogy velük együtt ünnepelhetjük a Kézműves Alapítvány 25. évfordulóját.

Köszönet annak a több száz támogatónak, aki adományával segítette az alapítvány eddigi sikeres hagyományőrző tevékenységét.

Dr. Tar Károlyné
az alapítvány alapítója, kurátora



BAGDI LAJOSNÉ MATKÓ MÁRIA

sz.: Debrecen, 1927.

népi díszítőművészeti hímző, népi iparművész

Pályáját pedagógusként kezdte, innen vonult nyugdíjba 1983-ban.

Népművészettel, ezen belül a hímzéssel már középiskolásként megismerkedett a Dóczy Gedeon Gimnáziumban. 1972-ben elvégezte a Megyei Művelődési Központ hímző szakkörvezetői tanfolyamát. Önálló kutató-gyűjtő munkát végzett a megye településein. A református egyházi textiliák, népi, paraszti hímzések, illetve a hortobágyi cifraszűr kutatásában és újraalkotásában kiemelkedő jelentőségű tevékenységet végzett. Úri hímzései díszítik a debreceni Tócsos Kerti templomot.

Első cifraszűrének elkészítésére a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatója kérte fel. Tanulmányozta a cifraszűr szakirodalmát, kutató munkát végzett a debreceni Déri Múzeumban. Mesterének tekintette az akkori Debreceni Háziipari Szövetkezetben dolgozó Dankovszky Lórántnét a Népművészet Mesterét. Számtalan gyermek és felnőtt szakkört vezetett. Szakkörei országos és helyi díjakat, elismeréseket kaptak. Oktatott a hímző szakképzésben is Debrecenben. Több, ma kiváló hímző szakember vallja Őt mesterének. Tanulmányait, szakkönyveit rendszeresen használják. A „Magyar nép hímzésvilága” című 3 kötetes tankönyve ma is oktatási segédanyag. Könyvet szerkesztett a „Komádi Hímzések” címmel. Gyermek szakkörével Országos Művészeti Szemlén 1982-ben Arany fokozatot, a Kölcsey Ferenc Megyei – Városi Művelődési Központ felnőtt szakkörével Gránátalma díjat kapott az Országos Népművészeti Kiállításon.

A Hajdú-Bihar megyei Népművészeti Egyesület alapító tagja. Több mint 60 éves tevékenységéért 2013-ban megkapta a Népművészet Mestere kitüntető címet.



BAGOSSY SÁNDOR

sz.: Nagybánya 1942.

fazekas, művésztanár, népi iparművész

Bagossy Sándor Nagybányán született, fazekas családban. Több mint 150 éve foglalkozik fazekassággal családja. Bagossy Sándor édesapja műhelyében sajátította el a mesterség alapjait, de tanult édesanyjától is, aki keramikus volt. Ismereteit továbbfejlesztette, Bukarestben főiskolát végzett rajz–természetrész szakon, majd Nagybányán mestervizsgázott. A nagybányai Művészet Gimnáziumban 19 évig tanított. 1985-ben családjával Magyarországra költözött, Debrecenben telepedtek le. Itt is folyamatosan tanított, szakköröket vezetett, múzeumi – elsősorban középkori – tárgyakat restaurált. 1986 óta rendszeresen jár Németországba, ahol a Düppeli Falumúzeumban ismerteti meg az érdeklődőket a debreceni- népi mázas kerámiával. Díz- és használati tárgyakat egyaránt készít. A hagyományok tisztelőként tartásával fogalmazza újra kerámiáit. Elsősorban butykosokat, szilkéket, céh kancsókat, tálakat, tányérokat, a nagybányai, vámfalusi, izavölgyi magyarláposi használati és dísz tárgyakat készít.

Munkássága elismeréseként megkapta Románia Népművészet Mestere kitüntető címet (1971) Magyarországon a népi iparművész cím mellett az erdélyi és a debreceni kerámia gyűjtése és újra-fogalmazása elismeréseként 2005-ben megkapta a Népművészet Mestere elismerő címet.





CSÁSZI FERENC

*fafaragó, népi bútorkészítő, népi iparművész
sz.: Hajdúszoboszló, 1932.*



Földműves családban született Hajdúszoboszlón. Felcseperedve – mivel gyermek korától vonzotta a fa megmunkálása – kitanulta a bognár mesterséget Dóró Ferenc hajdúszoboszlói kerékgyártó mester műhelyében. Szakvizsgázott, majd 1954-ben önálló ipart váltott ki. Készített szekeret, szánkót, talicskát, jármot, de megrendelésre faragott fejfát is. Nyitottságára, szakmai érdeklődésére jellemző, hogy könyvekből kitanulta a kádár szakmát is. Az 1970-es években kapcsolódott be népművészeti mozgalmába. Elhatározását egy ungvári látogatás alkalmával látott faragott képek váltották ki. Úgy gondolta, neki is van tehetsége a fafaragáshoz. Bekapcsolódott a debreceni Megyei Művelődési Központ fafaragó szakkörének munkájába. Igazi arculata itt bontakozott ki. A szakkörnek meghatározó egyénisége lett. Mesterének Péterfy László szobrászművészt tekinti, aki jelentős szerepet töltött be az 1970-es évek fafaragó mozgalmának újratemerítésében. Egyéni stílusára jellemző a bognár szerkezetű bútorok készítése saroglya, járom és más bognárszerkezet felhasználásával. Így készültek ebédlő és hálószoba bútorai, gondolkodó székei, tükrök, tálasok. Megrendelésre, játszóterekre ötletes és igen kedvelt fa játékokat is készített. Hajdú-Bihar megyében találkozhatunk általa készített haranglábakkal, kopjafákkal is. Egyéni tervezésű, összetéveszthetetlen alkotásaival iskolateremtő volt nemcsak környezetében, de országosan is.

Munkásságát számtalan szakmai elismeréssel díjazták, többek között Gránátalma díj, Aranykoszorú Életmű díj.

A Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesület alapító tagja.

1991-ben kapta meg a Népművészet Mestere kitüntető címet.

CSIBI GYULÁNÉ SÓLYOM ILONA

*szűrőhímző, népi iparművész
sz.: Sárrétudvari, 1937.*



A szűrő hímzéssel 1971-ben ismerkedett meg a Karcagi Népművészeti és Házipari Szövetkezetben. Itt 1995-ig bedolgozóként tevékenykedett. A munka itt az előrajzolt textilek kivarrása volt, ami sokat segített a későbbi alkotó tevékenységben. A szűrő szabását, összedolgozását régi szűrők tanulmányozása során maga erejéből tanulta meg. A hímzésben sokat segített dr. Györffy István etnográfus tudományos munkáinak megismerése.

2002-ben kezdte az első önálló szűrőt elkészíteni, miután alaposan megismerte a környező települések szűrjeinek hímzéseit, színvilágát, motívumkincsét. Szűrjeire jellemző a hagyományos motívumok folyamatos gazdagítása, helyenként, stílusos átírása, a harmonikus színskultúra kialakítása.

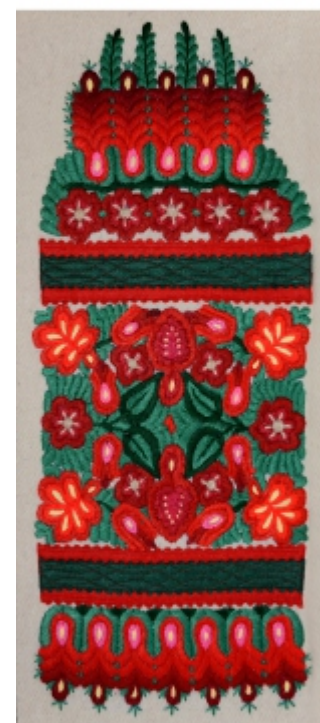
Szűrjeit viselik néptáncosok, népdalkörök tagjai, pásztorok, csikósok, hagyományőrök, agrárszakemberek. Munkáival rendszeresen szerepel a Püspökladányban rendezett kirakodó ünnepeken, rendezvényeken, Múzeumi Napokon. Szűrjeit bemutadják a Hajdúböszörményi Cifraszűr Találkozókon, Budapesten a Vajdahunyad Várban, a Szürkemarha Vigadalmon.

Tudását lányának és unokájának adja át, akik jelenleg a Nádudvari Népi Mesterségek Szakiskolájában készülnek fel a nagymama szellemi örökségének tudatos átvételére és a mesterség folytatására.

Tevékenységről filmet készített a Magyar Művészeti Akadémia, a debreceni, a püspökladányi és a hajdúböszörményi Televíziós Társaságok.

Tagja a Hajdú-Bihar megyei Népművészeti Egyesületnek.

A népi iparművész cím mellett 2015-ben megkapta Népművészet Mestere díjat is.





DOBINÉ VASS JÚLIA

*fazekas, népi iparművész,
a Népművészet Ifjú Mestere
sz.: Bihartorda, 1949.*

Apai ágon földműves, anyagi ágon pap-tanító családból származik. Iskoláit Biharnagybajomban kezdte, majd a hajdúszoboszlói Hőgyes Andre Gimnáziumban érettségizett. Baráti kapcsolatok révén járt Nádudvaron, itt ismerkedett meg későbbi férjével, az ismert fazekas dinasztia egyik tagjával, K. Nagy Györggyel. Hajdúszoboszlón műszaki rajzolóként dolgozott majd a házassága után Nádudvarra került. Két gyermeke születése után pedig besegített a K. Nagy család fazekas műhelyének mindennapi munkájába. Férje 1981-ben meghalt. Ezután a fiatalasszony megélhetését a fazekas műhelyben tapasztaltak, látottak tudták megteremteni. Mesterének apósát, K. Nagy Györgyöt és férjét, K. Nagy Györgyöt tartja. Tehetsége, szorgalma eredményeként 1982-ben megkapta a Népművészet Ifjú Mestere címet, majd 1986-ban népi iparművész lett.

Kiállításai, pályázati anyagaival népszerűsíti a nádudvari fekete kerámiát a hazai és a külföldi bemutató termekben, múzeumokban. 2002 óta foglalkozik főzőedény készítésével is. Hajdú-Bihar megyéből elsőként jelent meg a tűzálló edényeivel a hazai bemutatókon, és igen nagy sikert aratott.

Jelenleg több mint 300 alkotása minősített, NIO zsűri számot kapott. Termékei szerzői jogvédelem alatt állnak. Néhány éve fekete kerámiáit és színes főzőedényeit fiaival, K. Nagy Györggyel és K. Nagy Zsoltal közösen állítja ki, akik már mindketten népi iparművészek.

Számos országos elismerésben, díjban részesült. 2013-ban lakóhelye, Nádudvar a Pro Urbe emlékéremmel ismerte el munkásságát.

A Hajdú-Bihar megyei Népművészeti Egyesület tagja.

2013-ban kapta meg a Népművészet Mestere elismerő díjat.



IFJ. FAZEKAS LAJOS

*fazekas, népi iparművész
sz.: Nádudvar, 1944.*

Nádudvaron, fazekas dinasztia gyermekeként született. A nádudvari fekete kerámia készítése volt a család munkásságának jellemzője. A fazekas mesterséget édesapjától, id. Fazekas Lajostól, a Népművészet Mesterétől (1966) tanulta, de nagy hatással volt munkásságára nagyapja tevékenysége is. Testvérei – Ferenc és István és annak fia, ifj. Fazekas István – ugyancsak fazekasok lettek.

A megszerzett mesterségbeli tudást magas szinten fejlesztette tovább, fogalmazta át a kor követelményeinek megfelelően. Alkotásai között megtalálhatók a hagyományos formák – nagyméretű díszedények „mesterremek”, korsók, tálak, tányérok – és ezek újratervezett változatai. Egyaránt használja a családi hagyományokra épülő díszítő elemeket, és azok kutatásokon alapuló, vagy általa újjátervezett variációit. Újabban mázas főzőedények készítésével is foglalkozik.

Fontosnak tartja a családi hagyományok ápolását, gyűjtését. Ezt tükrözi a műhelye melletti reprezentatív bemutatóterem, múzeum is.

Munkásságának kiemelkedő része volt az a 100 darabból álló kollekció, amit a Népi Iparművészeti Tanács felkérésére 1972-ben készített el.

Számtalan hazai és nemzetközi egyéni és kollektív kiállításon szerepelt, tagja volt a Népi Iparművészeti Tanácsnak (1987 – 1991). Munkásságát több kitüntetés, díj fémjelzi.

A népi iparművész cím mellett a nádudvari fazekas hagyományok feltárása és újjáteremtése elismeréseként 1982-ben megkapta a Népművészet Mestere kitüntető díjat.





GALÁNFI ANDRÁS

*fafaragó, népi iparművész
sz.: Hajdúszoboszló, 1945.*



Hajdúszoboszlón, pedagógus családban született. A Debreceni Tanítóképző Főiskolán végzett és már akkor megmutatkozott a művészetek iránti érdeklődése. Kezdetben az előadó művészet felé fordult. Ma előadó művészként is számon tartott alkotó. A fafaragás iránti elkötelezettsége az 1970-es években teljesedett ki. Alapító tagja volt a Fialatok Népművészeti Stúdiójának. Meghatározó személyisége, művészeti vezetője, igazgató helyettese volt az 1992-ben létrehozott Nádudvari Kézműves Szakiskolának, innen vonult nyugdíjba 2008-ban. Tanítványait a népművészet hagyományainak és hitelességének fontosságára oktatta és átadta számukra az évtizedek alatt elsajátított mesterségbeli tudását.

Munkásságának fő vonulata a köztéri gyermekjátékok, ülőpadok, bútorok készítése. A hagyományos szerkezeti technikák és formák alkalmazása mellett az ősi rönkbútor készítésével kezdett el foglalkozni és ezekkel országos elismerést és sikereket ért el. Alkotásai közül több került külső és belső terekre, közterületekre.

Tevékenységét számos díjjal és kitüntetéssel ismerték el, ezek közül a legjelentősebbek a Pro Renovanda Cultura Hungariae (1998) és a Király Zsiga Díj (Népművészeti Egyesületek Szövetsége 1996).

A Magyar Művészeti Akadémia tagja.

A népi iparművész cím mellett elsősorban egyedi tervezésű és kivitelezésű rönkbútorokért kapta meg a Népművészet Mestere díjat 1997-ben.

GÖNCZI ANTALNÉ TÓTH ARANKA

*népi díszítőművészeti hímző, népi iparművész
sz.: Budapest, 1940.*



A népi kézművesség ismeretét és szeretetét már a szülői házban elsajátította. Édesapja lószőr ékszereket készített, ostort font, édesanyja hímzett és horgolt. Iskoláit Hajdúszoboszlón végezte, ma is ott él. Beiratkozott a Kovács Máté Városi Művelődési Központ hímző szakkörébe, ahol Radácsi Piroska szakkörvezető, a Népművészet Mestere ismertette meg vele a népi hímzés alapjait, majd elvégezte a Megyei Művelődési Központban szervezett szakkörvezetői „C”, „B” és „A” kategóriás tanfolyamot is. Folyamatosan képezi magát, gyűjti és feldolgozza a régi hímzéseket. Gyűjtő utakon járt Erdélyben és a hazai múzeumokban, kistelepüléseken. Tervező és alkotó munkájában az egyházi és a paraszti hímzések egyaránt jelen vannak. Kiemelkedőt alkotott a szálszámolásos és a vagdalásos hímzések tervezésével és kivitelezésével, a matyó hímzések feldolgozásával is. A Hajdú-Bihar megyei paraszthímzéseket anyanyelvi szinten ismeri és műveli. Szakköröket vezet Debrecenben és a megye több településén, ahol tovább adja résztvevőknek ismereteit, kivételes tudását. Egyéni és kollektív kiállításokon 1991 óta szerepel, megyei és országos elismeréseket kapott. Visszatérő kiállítója és díjazottja a mezőkövesdi Kis Jankó Bori Országos Hímző Pályázatnak, az ugyancsak mezőkövesdi Százrőzsás Hímző Pályázatnak, a békéscsabai Országos Textiles Konferencia kiállításainak, valamint az Élő Népművészet- Országos Népművészeti Kiállításnak.

Tagja a Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesületnek.

2012-ben kapta meg a Népművészet Mestere kitüntető díjat.



MIHALKÓ GYULA

*kalapos, népi iparművész
sz.: Balmazújváros, 1949.*

Balmazújvárosban, kalapos dinasztia tagjaként született. Édesapja, nagypapja és nagybátyja is kalapossággal foglalkozott. Ez utóbbi, Mihalkó Zoltán is elnyerte a Népművészet Mestere címet. Érettségi után a debreceni BIOGAL-ban, majd a katonaság után a nagyhegyesi termelőszövetkezetben dolgozott. Munka mellett nagybátyja, Mihalkó Zoltán műhelyében ismerkedett, tanulta a családi mesteriséget. Első kalapját 15 évesen saját maga részére készítette.

1997-ben fiával, ifj. Mihalkó Gyulával – aki maga is népi iparművész – nyitották meg saját kalapos műhelyüket. 2005-ben adták át az érdeklődőknek az édesapjuk műhelye helyén kialakított népművészeti alkotóházat, mely kiállító teremként és műhelyként funkcionál.

Mihalkó Gyula hagyományos, kézi technikával készíti a pásztorkalapokat, de műhelyéből más hagyományos paraszti, polgári és a mai kor divatjának megfelelő fejrevalók is kikerülnek. A Mihalkó féle kalapok az 1880-as évektől kezdődően változatlan technológiával készülnek.

Mihalkó Gyula rendszeres résztvevője és díjazottja hazai kiállításoknak, pályázatoknak, kalapjait külföldön is ismerik, az európai országokon kívül eljutottak Japánba és az Egyesült Államokba is.

A Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesület alapító tagja.

A népi iparművész cím mellett elsősorban a hagyományos paraszti és pásztorkalapok készítéséért 2003-ban megkapta a Népművészet Mestere kitüntető díjat.



DR. PAPP LÁSZLÓNÉ PAPP IRMA

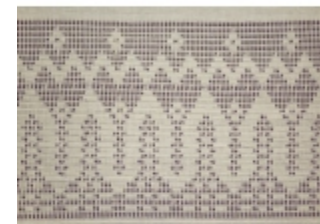
*szövő, népi iparművész
sz.: Debrecen, 1929.*

A debreceni Dóczy Gedeon Tanítóképző, majd az egri Pedagógiai Főiskola elvégzését követően nyugdíjazásáig magyar - történelem - rajz szakos pedagógusként dolgozott. Érdekelte a festészet, a rézkarc és a tűzzománc készítése is. Szövással aktívan 1973 óta foglalkozik. Arany Károlyné tiszavasvári parasztasszonytól tanulta a szövés technikáját, a tervezés művészetében Bakay Erzsébetet és Holb Margit iparművészt tekinti mestereinek. Gyapjú és a vászonszövésben egyaránt kiemelkedőt alkotott.

Elsősorban Hajdú – Bihar megye népi szöttek hagyományait dolgozta fel. Gyűjtött a megye kis falvaiban és a Déri Múzeumban is. Alkotói munkája kiemelkedő része a régi, feledésbe ment technikák felújítása: csipkeshövő, aszúrszövő, göbös mintázatok, az erdélyi pamut kilim és a moldvai csángó kerpakendők mintázatainak felhasználása. Munkásságához köthető a hagyományos díszítő elemek új kompozícióba rendezése, a népi szövő hagyomány mai alapanyagokra, korszerű funkcióra történő átmentése. A szövés országosan elismert mestere, szakoktatója. Ismereteit szakkörvezetői tevékenységében, szövő mesterkurzusokon és továbbképzéseken adta át a fiatalabb generációknak. Érdemei elvülhetetlenek a vászonszövés országos mozgalmá fejlődésében. Társzerzője a Bakay Erzsébet iparművész, egyetemi tanárral közösen írt „Népi vászonszövés” c. könyvnek. Számtalan egyéni és kollektív kiállításon ért el sikereket, kapott fődíjat, első díjat és két alkalommal is megkapta a Gránátalma díjat. Aranykoszorú Életmű díjat kapott a Népművészeti Egyesületek Szövetségétől.

Alapító tagja a Hajdú-Bihar megyei Népművészeti Egyesületnek.

1994-ben kapta meg a Népművészet Mestere kitüntető díjat.





PORKOLÁB FERENC

*szűr-és szűrkrétét készítő, népi iparművész
sz.: Derecske, 1952.*

Derecskén született és dolgozik ma is. Édesapja ezermesterként házat épített, tetőt ácsolt, kosarat-, ostort-, üveget font, seprűt kötött. Édesanyja hímzett, horgolt, ruhát varrt, bedolgozója volt Erdei Piroska – a Népművészet Mestere – szűrkrétét készítőnek. Derecske az 1900-as évek végétől az egyik központja volt a bihari szűrkrétés mesterségnek. Ezt a díszítési technikát Nagyváradon és térségében alkalmazták először, de ismert volt Derecske mellett Berettyóújfaluban, Debrecenben Hajdúböszörményben és Kalotaszegen is. Az új technika lényege a varrógép alkalmazása az applikáció elhelyezésére az alpanyagon. Az így készült bihari szűrők legkedveltebb díszítőmotívumai a csipkézett szélű szegfű, a különböző formájú levelek, bogycsokorok, ritkábban a rozetta, és a címer motívum.

Polkoláb Ferenc mestereinek tekinti a hajdan vele egy utcában lakó Erdei Lajost, a Népművészet Mesterét és Erdei Piroskát. Hatásukra vált 1979-től elkötelezettjévé a szűrkrétés mesterségnek. Tudását gyarapította még Konyár község szűrkrétéseinek megismerésével is. Ismereteit bővítette a rendelkezésre álló szakirodalom tanulmányozásával is. 1980-tól, annak megszűnéséig bedolgozó volt a Budapesti Népművészek Házipari Szövetkezetének. A szűrők mellett készített lakástextiliákat, használati tárgyakat, viseleti darabokat. Alkotói tevékenysége mellett törekszik arra, hogy mesterségét másoknak is átadja. Vezetett szűrkrétés tanfolyamokat, szakkört és jelenleg is van tanulója műhelyében. Számtalan hazai és nemzetközi, egyéni és kollektív kiállítás, pályázat, vásár és bemutató résztvevője, díjazottja.

A Bihari Népművészeti Egyesület tagja.

2014-ben kapta meg a Népművészet Mestere kitüntető díjat.

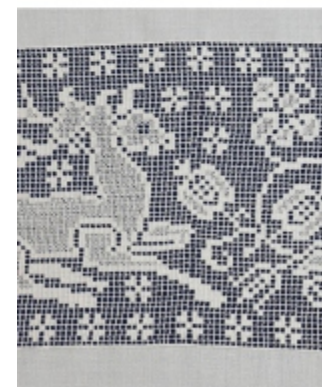


RADÁCSI PIROSKA

*hímző, népi iparművész
sz.: Hajdúszoboszló, 1943.*

Hajdúszoboszlón született, itt végezte el az általános és a középiskolát. A családban édesanyja oltotta be a kézimunka szeretetével, ezért is volt természetes számára a hímzés hagyományok megismerése és az alkotó tevékenység. A népművészet szeretete más módon is megmutatkozott életében, hiszen 7 éven át néptáncos volt a helyi együttesben. A népművészet terén folyamatosan képezte magát. A Megyei Művelődési Központban szervezett „C” majd „B” kategóriás hímző szakkör vezetői tanfolyamon tanult és kézi-gépi szakmunkás képzésben is vett részt. Ezután elvégezte a Népi játék és kismesterség oktatói, valamint felsőfokú kézi és gépi hímző szakmunkás tanfolyamot. A szinte folyamatos képzés mellett múzeumokban folytatott kutatómunkát, gyűjtötte a népi és az úri hímzés hagyományos motívumait és technikáit. 1983 óta szakkört vezet szülővárosában. Oktatói tevékenységét a Nádudvari Kézműves Szakiskolában is folytatta. Országosan elismert alkotó a történeti, egyházi ún. úri hímzés területén. Vezetésével rekonstruálták a Nagyvárad – Olaszi Református Templom úrasztal terítőit. A Hajdúszoboszlói Református Templom úrasztal terítői is az ő alkotásai. A szálán varrott, elsősorban erdélyi szász hímzésekkel valamint a palóc és a matyó textiljeivel és zászló-terveivel ért el kiemelkedő sikereket. Országos és helyi, egyéni és kollektív kiállítások állandó résztvevője, díjazottja. Alkotásait őrzi a Bocskai Múzeum. 2000-ben megkapta a Gránátalma díjat is (Országos Népművészeti Kiállítás). 1996-ban Hajdúszoboszló Városért kitüntetéssel ismerték el tevékenységét.

A Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesület alapító tagja és elsősorban egyházi ihletésű hímzéseiről 2004-ben megkapta a Népművészet Mestere kitüntető díjat.





RADICS LÁSZLÓ

*mézeskalácsos, népi iparművész
sz.: Debrecen, 1950.*

Debrecenben orvosi műszerészként kezdett el dolgozni. Leendő feleségével megismerkedve fordult a népi kézművesség felé. Házassága révén bekerült a hajdúböszörményi Pázmándi családba. Ők generációk óta foglalkoztak a mézeskalács készítésével. 1979 – 84 között anyósa és apósa mellett inaskodott, megismerte a hagyományos debreceni mézeskalács készítésének technikáját. Még 3 évig Hajdúböszörményben dolgozott, majd családjával visszaköltöztek Debrecenbe és ez időtől indult önálló karrierje.

A debreceni mézeskalács legkülönlegesebb formája az un. ütőfás mézes. Az ütőfákkal készített mézeskalácsok közül a legjellegzetesebbek, legszebbek a Nagytemplomot mintázó tányér, címer, huszárok, babák, a tükrös szív. Az ütőfás mézes mellett készít különböző ízesítésű puszedlikat, színes, un. eizolt díszítésű süteményeket. Termékei rendkívül népszerűek, a népművészeti vásárok keresett termékei. A mesterséget Zoltán fia is elsajátította és már önálló alkotóvá vált, zsúrizteti munkáit.

Radics László igazi közösségi ember, önzetlen, segítőkész, mesterségét szívesen mutatja be felnőttek és gyermek közösségeknek. Közéleti tevékenysége is kiemelkedő: a Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara kézműves tagozata alelnöke, a Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesület vezetője tagja. Munkái rendszeresen megjelennek helyi, országos pályázatokon, kiállításokon, külföldön, többek között Rómában, Londonban, Madridban Moszkvában. Díjai, elismerései között megtalálható a Király Zsiga díj és Debrecen város Csokonai díja.

Alapító tagja a Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesületnek. A Népművészet Mestere kitüntető díjat 2015-ben kapta meg.



RESZEGINÉ NAGY MÁRIA

*szalmafonó, népi iparművész
sz.: Hajdúnánás, 1938.*

Családjában már kis gyermekként megtanulta a szalmafonást. Szülővárosában Hajdúnánáson közel 300 éves hagyománya van ennek a mesterségnek, amely ismert és elterjedt volt Hajdú- Bihar megye bihari részén és Erdélyben is. Jellegzetes a hajdúnánási szalmakalap, mely 1750-től ismert.

Reszeginé Nagy Mária rendkívül szorgalmas, jó kézügyességű alkotó. Családját a mezőgazdasági munka mellett kézművességből, szalmafonásból tartotta fenn. Tárgyait nagy hozzáértéssel, biztos ízléssel készítette, így lett egyre több zsúrizett munkája, melyek alapján megkapta a népi iparművész címet. Hagyományos, szalmából készített tárgyai mellett állandóan kísérletezett új formákkal, a kor igényeinek megfelelő használati tárgyak létrehozásával.

Tevékenységre építve hirdette meg szülővárosa, Hajdúnánás az „Országos Aranyszalma- Szálasanyagfonó Pályázatot”, mely országosan is egyeduralkodó.

Ismereteit önzetlenül adja át kézműves bemutatókon felnőtteknek és gyermekeknek egyaránt. Az általa példamutató szorgalommal létrehozott Aranyszalma Alkotóház – melyet ma már a helyi Önkormányzat működtet – jelentős gyűjteményként szolgálja a népi kézművesség ügyét. A közelmúltban újabb bemutató házat alakított ki. A korábbi években rendszeresen és sikeresen vett részt országos pályázatokon és kiállításokon, helyi és országos vásárokon. A Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesület alapító tagja.

A Népművészet Mestere kitüntető díjat 2014-ben kapta meg.





SZABÓ KÁLMÁNNÉ ALEXY ERZSÉBET

*hímző, népi iparművész
sz.: Ecseg, 1920.*

A palócföldi Ecseg községben, több generációs tanító-népművelő családban született. Maga is tanítónak készült, Kiskunfélegyházán végezte el a tanítóképzőt. Már ekkor érdekelte a népi kultúra, majd ez iránti érdeklődését tovább mélyítették az Észak – Erdélyben, Nagytarnán eltöltött tanítói évek. A család 1965-ben Debrecenbe költözött, ahol nyugdíjazásáig tanítóként dolgozott. Ezekben az években tovább folytatódott a népi kultúra, elsősorban a hímzés iránti elkötelezettsége.

Alkotói tevékenysége nyugdíjba vonulása (1975) után teljesedett ki. Ezekben az években folytatta a kutató – gyűjtő munkát, a még ismeretlen hímzés hagyományok feltárását, azok megmentését, újratervelését tartotta legfontosabb céljának. Munkája nyomán vált országosan ismertté a furtaí, a komádi vászonhímzés, a hajdúsági és a debreceni kisbunda hímzések, a Zobor vidék és néhány archaikus erdélyi hímzés dialektus: a kalotaszegi vállfűs, és a torockói hímzések.

Alkotásait számos hazai és külföldi egyéni és kollektív kiállításon bemutatták, díjazták, két alkalommal megkapta a Gránátalma díjat. Vezetett szakköröket, tudását átadta a szakembereknek, vezetőtársainak is. Tanítványai között számos hímző népi iparművész van. Társszerzője a „Zobor vidéki női viseletek” c. könyvnek. Önálló kötete az „Élő forrásból merítettem” című kiadvány.

Magas szintű oktatói és alkotói munkája elismeréseként 1992-ben megkapta a Népművészet Mestere díjat.



TÓTH SÁNDOR

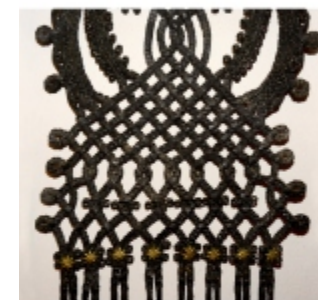
*szíjgyártó, bőrműves, népi iparművész
sz.: Debrecen, 1937.*

Családjában nem volt ismeretlen a bőrműves mesterség, bátyja Tóth György tímár, nagybátyja Geller Imre szíjgyártó mester volt. A szíjgyártó szakmával az 1950-es évektől foglalkozott. A mesterséget az 1960-as évektől Kathy László a Népművészet Mestere (1977) műhelyében sajátította el, a nagyhírű mester egyik utolsó tanítványa volt.

1978-tól mestere biztatására kezdte el önálló munkáit – kulacsokat, sallangokat, kantárokat, és más használati és dísz tárgyait – zsűriztetni. A Debrecenhez közeli Bocskai kertben építette fel saját műhelyét, melyet bemutató teremként is működtetett. Eleinte feleségével, Némethy Erzsébettel – aki maga is népi iparművész lett – dolgozott együtt, majd a veje is bekapcsolódott a bőrműves munkába. Jellemző, kedves tárgya a csikóbőrös kulacs, melyet igen kevesen készítenek már. Kiváló sallangokat és mai használatú öltözet kiegészítőket, öveket, táskákat is készített. Teljes lószerszám is került ki műhelyéből, ami a debreceni szíjgyártók – Kathy László és Kádár Gyula – méltó utódává teszi. Sok tanítványa volt, vezetett szakköröket, tanított művészeti szakközépiskolában is. Bemutató műhelye volt a Debreceni Tímárházban és a Hortobágyi Kézműves Udvarban.

Alkotásaival számos hazai és külföldi kiállításon szerepelt nagy sikerrel. Színvonalas alkotásait szívesen ajándékozták hazai és külföldi protokoll vendégeknek. Alkotó tevékenysége során felismerte, hogy igen kevés szakkönyv áll a mesterség iránt érdeklődők rendelkezésére, ezért feleségével 2001-ben bőrszíjgyártó szakkönyvet szerkesztett: „A nyersbőr feldolgozásától a késztermék előállításáig” címmel.

2001-ben kapta meg a Népművészet Mestere kitüntető díjat.





VIDA SÁNDORNÉ MAGYARI ILONA

*csuhéfonó
sz.: Hencida, 1935.*

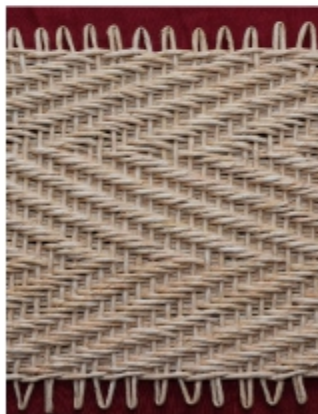
Szülei földműveléssel és állattartással foglalkoztak. Hencidán, ahol született és ma is él, nagy hagyománya volt a csuhéfonásnak. Az asszonyok a hosszú téli estéken szalma- és csuhéfonással töltötték idejüket. A mesterséget már kislány korában megismerte. Édesanyjának, Szabó Eszternek segített eleinte a csuhé begyűjtésében és tisztításában, majd elsajátította a csuhéfonás fortélyait. 14 évesen már a debreceni piacra készített különböző méretű szatyrokat, talpalókat. Az 1950-es években a Hajdúsági Szövetkezet, majd az 1970-es évektől a Tápéi Háziipari Szövetkezet bedolgozója volt, főleg papucsokat és szatyrokat készített. A faluban a lányoknak és a fiatal nőknek gyakorlatilag ez volt az egyetlen pénzkereseti lehetősége. Fiatal házasként férjével együtt készítették a csuhéból font tárgyakat, ennek bevételeiből vásárolták meg a családi gazdasághoz legszükségesebb tárgyakat.

Ma már nem csak hagyományos tárgyakat készít, hanem gyermekjátékokat, konyhai kiegészítőket, irodai és lakberendezési tárgyakat is. Hencida község helytörténeti gyűjteménye részére készített hagyományos csuhétárgyakat. Csuheből készített gyermek játéka a kecskeméti SZÓKRATÉNUSZ Játékmúzeum és Műhely állandó kiállításán láthatók.

„Mozgáskorlátozottként nagyon fontos szerepet tölt be mindennapi életemben a csuhé, újabbnál – újabb tárgyakat tervezek és nagy örömmel adom át tudásomat az érdeklődőknek. Ma már értékesítésre nem, csak gyűjteményem gyarapítására, pályázatokra és bemutatókra készítek tárgyakat.” – írja önéletrajzában.

A Bihari Népművészeti Egyesület tagja. Számos helyi és országos pályázat résztvevője, díjazottja.

Munkássága elismeréseként 2000-ben megkapta a Népművészet Mestere kitüntető díjat.



25 ÉVES A KÉZMŰVES ALAPÍTVÁNY

Az Alapítványt 1990-ben hozta létre hat magán és három jogi személy. Szervező és szakmai tevékenységeivel a két és fél évtized alatt országosan elismert civil szervezetté vált.

A Kézműves Alapítvány célja:

-A magyar – kiemelten a tiszántúli – kézművésesség, a hagyományok, kulturális örökségünk megismertetése, átörökítése a gyerekek és a fiatalok körében.

-Alkotó közösségek és fiatal egyéni alkotók munkájának segítése.

-Új képzési formák támogatásával segíteni azokat a fiatalokat, akik nem vagy nehezen tudnak elhelyezkedni, munkát találni.

-Kapcsolatok kialakítása a határainkon túl élő magyar kézművesekkel, illetve azokkal az európai országokkal, ahol kiemelt figyelmet fordítanak a kreativitás fejlesztésére, a kézműves hagyományokra.

A Kézműves Alapítvány 25 éves fennállása, folyamatos működése során több mint százezer fiatalnak, a magyar, illetve a tájegység kézműves hagyományaival foglalkozó, azt művelő alkotónak, érdeklődőnek nyújtott szolgáltatásokat, közösségiművészeti élményeket, adott motivációt a természetes anyagok megismeréséhez, az alkotó tevékenységhez.

Munkánkhoz a személyi, tárgyi, anyagi feltételeket elsősorban támogatásokból (anyag, eszköz, tárgyak, kiadványok, dokumentumok...), pályázat útján és jelentős mértékben önkéntes munkával (mesterek, népi iparművészek, szakemberek, szakörök tagjai, népi kultúránk elkötelezett hívei...) teremtettük meg.

A Kézműves Alapítvány céljainak megvalósítását a kezdetektől az együttműködésre, a kapcsolatokra





építi. Számos civil szervezettel, alkotó művészeti közösséggel, intézménnyel és önkormányzattal alakított ki programjaival, szolgáltatásaival kapcsolatot, együttműködést.

Az Alapítvány elmúlt 25 évben végzet tevékenységeiből:

-Kézműves kultúránk értékeit bemutató, széleskörű információkat tartalmazó honlapot hozott létre, mely nagy népszerűségnek örvend a látogatók körében.

-Kortárs kézművesek alkotásait tartalmazza az alapítvány „**Műves gyűjteménye**” melyet adományokból hozott létre és egy része kiállításon is megtekinthető a Tímárház-Kézművesek Házában.

-**Kézműves Szakmai Tárat** alakított ki, ahol az alapítvány negyed század alatt összegyűjtött, közel ezer szakmai kiadványa, szakkönyve, dolgozatok és katalógusok találhatók. Ezeket a Tímárházban bárki használhatja az intézmény nyitvatartási idejében.

-Komoly feltáró munkával olyan **egyedi bibliográfiát** hozott létre – ami a honlapján is elérhető –, melyet valamennyi Hajdú- Bihar megyei település, egyének és közösségek jól tudnak használni helyi értékfeltáró, kutató munkájukhoz.

-**Népi Kézműves Értéktár** menüt alakított ki honlapján, ahol bemutatja a debreceni és a Hajdú-Bihar megyei értékek minősített népi kézműves értékeket. Ezt mind az alkotók, a szakemberek, mind az iskolák diákjai, pedagógusai és a szakkörök folyamatosan használják.

-Kezdeményezője, társszervezője volt, illetve folyamatos támogatója az 1993-ban elindított és civil szervezetekkel, intézményekkel együttműködésben azóta is két évente megrendezett Országos Ifjúsági Népi Kézműves Pályázatnak és az ehhez kapcsolódó Országos Vándorlegény Konferenciának.

-5 éven át segítséget nyújtott az Újkerti Kézműves Szakiskola munkájához. Eszközeit a szakiskola rendelkezésére bocsátotta.

-Több mint 120 kézműves kiállítás megvalósításához nyújtott segítséget.

-Elindítója és több mint 20 éve társszervezője a debreceni városháza épületében megrendezett

karácsonyi kézműves ünnepnek, illetve vásárnak, melyen alkalmanként több mint 40 népi iparművész, illetve mintegy 3000 látogató vesz részt.

-5 alkalommal szervezte meg (1993 és 1998 között) az Újkerti Községi Házal együttműködve a határainkon túl élő és a Hajdú-Bihar megyei fiatalok közös hagyományápoló kézműves táborát.

-Hazai, határainkon túli magyar és külföldi kapcsolatokat épített ki a kézművességgel foglalkozó szakemberekkel, szervezetekkel, fiatal alkotókkal. Ezek közül is kiemelkedik az Európai Kovácstalálkozó, melynek bemutatóit, programját mintegy 10.000 fő nézte meg.

-Folyamatosan támogatja a településeken intézményekben folyó kézműves képzéseket, tevékenységeket.

-25 éve eszközökkel /fazekas korongok, szövőszékek, szövőeszközök, paravánok.../ és anyaggal /gyapjú-fonal, agyag, máz, vessző, gyöngy, fa, vászon, szalma .../ támogatja a kézműves képzéseket, a szakköröket, a gyermek-és ifjúsági programokat.

-Városok, falvak pedagógusai, szakkörvezetői, alkotói, civil szervezetei rendszeresen igénybe veszik szakmai információs szolgáltatásait, térítés nélkül kölcsönzik eszközeit.

A Kézműves Alapítvány fennállása huszonöt éve alatt eredményesen szolgálta, segítette a magyar, a tiszántúli, illetve a debreceni kézműves hagyományok megismertetését, átörökítését.

Eddig több mint 2000 magánszemély és mintegy 300 szervezet, alapítvány, intézmény, vállalkozás adott szellemi és anyagi támogatást az Alapítványnak. Továbbra is várjuk azoknak a szellemi és anyagi támogatását, akik szívügyüknek tekintik kulturális örökségünk, a magyar kézműves hagyományok, tárgyi és szellemi kultúránk megismertetését, és átörökítését a fiatalok körében.

Köszönjük valamennyi támogatónk önzetlen segítségét!

A Kézműves Alapítvány kuratóriuma

